

Ár 2024, fimmtudaginn 7. nóvember, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Gunnlaugur Helgason varaformaður, Ágúst Bragi Björnsson, Eyrún Arnarsdóttir, Hildigunnur Hafsteinsdóttir og Jóhann Tómas Sigurðsson.

Fyrir er tekið **mál nr. 1/2024**:

**Málkotsaðilar (A, S ehf. og A ehf.)
gegn
Fjármálafyrirtækinu F**

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru A, S ehf. og A ehf., hér eftir nefndir sóknaraðilar, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar. S ehf. var úrskurðaður gjaldþrota 24. maí 2024, en öflun gagna var þá lokið.

Málið barst úrskurðarnefndinni 8. febrúar 2024, með kvörtun sóknaraðila, dags. 6. febrúar 2024. Með tölvupósti nefndarinnar 9. febrúar 2024 var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um kvörtunina og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi, dags. 12. febrúar 2024. Var bréfið sent sóknaraðilum með tölvupósti nefndarinnar 13. febrúar 2024 og þeim gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust frá sóknaraðilum með tölvupósti 27. febrúar 2024. Með tölvupósti nefndarinnar 28. febrúar 2024 var varnaraðila veittur kostur á að gera athugasemdir við bréf sóknaraðila og bárust athugasemdir varnaraðila með bréfi, dags. 13. mars 2024.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 22. ágúst og 7. nóvember 2024.

II.

Málsatvik.

Með bréfi, dags. 17. ágúst 2023, synjaði varnaraðili umsókn sóknaraðila S ehf. um bankaviðskipti með vísan til áreiðanleikakönnunar og áhættumats á grundvelli laga um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka nr. 140/2018. Með bréfi, dags. 23. ágúst 2023, sagði varnaraðili upp bankaviðskiptum við sóknaraðila A með vísan til áhættumats á grundvelli sömu laga. Með bréfi, dags. 26. janúar 2024, sagði varnaraðili upp bankaviðskiptum við sóknaraðila A ehf. með vísan til áreiðanleikakönnunar og áhættumats á grundvelli sömu laga.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðilar krefjast þess að úrskurðað verði að varnaraðila hafi verið óheimilt að synja um almenn bankaviðskipti gagnvart sóknaraðila S ehf., segja upp bankaviðskiptum við sóknaraðila A persónulega og segja upp bankaviðskiptum gagnvart sóknaraðila A ehf. Þá krefjast sóknaraðilar viðurkenningar á því að rökstuðningi varnaraðila fyrir þeim ákvörðunum hafi verið ábótavant og að synjun um framangreint hafi verið andstæð viðskiptaskilmálum bankans, lögum og reglugerðum.

Sóknaraðili A tekur fram að hann sé íslenskur ríkisborgari sem reki fyrirtækin S ehf. og A ehf. Að sögn sóknaraðila hefur hann um langt skeið þurft að sæta ýmsu óréttlæti sökum nafn síns og fordóma sem megi rekja til dómsmáls sem komið hafi til kasta bandarískra dómstóla á árinu 2013 en ekki leitt til ákæru. Í ljósi þessa og skorts á rökstuðningi varnaraðila fyrir ákvörðunum sínum vakni sú spurning hvort sóknaraðili hafi þurft að sæta strangari meðferð eða lakari þjónustu í bága við 1. mgr. 65. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands nr. 33/1944, sbr. 14. gr. mannréttindasáttmála Evrópu, sbr. lög nr. 62/1994. Að sögn sóknaraðila hafa sambærileg atvik og í máli því sem hér er til úrlausnar komið til kasta Mannréttindadómstóls Evrópu og Evrópudómstólsins. Í þeim málum hafi því verið slegið föstu að mismunun geti falist í því að gera ríkari kröfur til eins einstaklings en annarra á ómálefnalegum grunni. Um sé að ræða grundvallarreglu sem eigi ávallt við, í rekstri fjármálafyrirtækja og annars staðar.

Sóknaraðili tekur fram að í uppsagnarbréfum til sóknaraðila hafi varnaraðili ekki vísað til nýrra laga nr. 5/2023 um greiðslureikninga. Í bréfum bankans hafi aðeins verið vísað með óskýrum og almennum hætti til viðskiptaskilmála bankans og laga nr. 140/2018 um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka. Komið hafi fram að ákvarðanir varnaraðila hafi verið teknar í kjölfar skoðunar bankans á viðskiptasambandinu en varnaraðili ekki útskýrt hvernig það mat fór fram. Sóknaraðili skilji því ekki á hvaða forsendum varnaraðili sagði upp viðskiptasambandi við sóknaraðila A og A ehf. og synjaði umsókn um sóknaraðila S ehf. um almenn bankaviðskipti.

Byggi varnaraðili ákvarðanir sína á hinu bandaríska dómsmáli frá 2013 telur sóknaraðili ljóst að brotinn hafi verið á honum stjórnarskrárvarinn réttur, sbr. 2. mgr. 70. gr. stjórnarskrárinnar. Sé það raunin áskilji sóknaraðili sér bótarétt gagnvart bankanum. Sóknaraðili tekur fram að hvað sem almennt líði ákvæðum stjórnarskrár hafi mannréttindaákvæði beina þýðingu gagnvart borgurum og bein réttaráhrif gagnvart bankanum þótt einkaaðili sé að formi til, einkum í ljósi mikillar þjóðfélagsþýðingar banka. Sóknaraðili telur viðkomandi mál eða tengd mál ekki geta verið grundvöllur uppsagnar bankaviðskipta eða synjunar um bankaviðskipti við sóknaraðila eða fyrirtæki hans. Þannig beri að hnekkja ákvörðun varnaraðila enda hafi ekki komið fram nein sértæk rök fyrir ákvörðunum bankans. Þá sé varnaraðila skylt að bjóða sóknaraðila lágmarksþjónustu, sbr. 14. gr. laga nr. 5/2023 um greiðslureikninga.

Í viðbótarthugasemdum sóknaraðila kemur fram að þeir vísi frávísunarkröfu varnaraðila á bug sem haldlausri, órökstuddri og fordæmalausri enda þurfi kröfur fyrir nefndinni ekki að vera beinlínis í formi tiltekinna fjárfrafna. Telja verði löglíkur fyrir því að kröfur á borð við kröfur sóknaraðila í máli þessu séu almennt til þess fallnar að valda fjártjóni. Sönnunarbyrði um hið gagnstæða hvíli á varnaraðila en krafa nefndarinnar um slíka sönnun af hálfu sóknaraðila yrði að mati sóknaraðila andstæð tilgangi nefndarinnar, sbr. m.a. 2. mgr. 1. gr. samþykktar nefndarinnar. Þá sé sóknaraðilum ekki kunnugt um sambærilega frávísunarkröfu fyrir nefndinni eða að fallist hafi verið á frávísun í sambærilegu máli. Telji nefndin að fordæmi í máli nr. 4/2021 eiga við um mál sóknaraðila telja sóknaraðilar að nefndin eigi að gefa sóknaraðilum kost á að leiða líkur að fjártjóni og veita rýmri andmælafrest til þess. Frávísanir séu annars fátíðar og aðeins ein önnur fundist í máli nr. 7/2021 og að hluta til í málum nr. 6/2019, 18/2019, 9/2018, 15/2018, 18/2018 og 13/2017 og e.t.v. 42/2017 og 45/2017 á grundvelli b. liðar 4. gr. samþykktanna.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að máli sóknaraðila verði vísað frá nefndinni á grundvelli b-liðar 1. mgr. 4. gr. samþykktar nefndarinnar.

Varnaraðili telur hvorki mega ráða af kröfugerð sóknaraðila né rökstuðningi fyrir henni að kröfur sóknaraðila verði metnar til fjár. Um sé að ræða kröfur um viðurkenningu á ólögmæti og/eða óréttmæti tiltekinnar háttsemi varnaraðila og teljist slíkar kröfur hvorki til fjárfagna né verði þær metnar til fjár.

Í viðbótarathugasemdum varnaraðila kemur fram að varnaraðili telji sóknaraðila ekki hafa gert neinn reka að því að rökstyðja hvernig megi meta kröfur þeirra til fjár. Telji sóknaraðilar að lesa megi úr kröfugerð þeirra að settar hafi verið fram kröfur sem meta megi til fjár verði kröfugerðin að teljast svo óljós og órökstudd að frávísun varði, sbr. i. lið 1. mgr. 4. gr. samþykktar nefndarinnar. Varnaraðili vísar í þessu sambandi til fordæmis nefndarinnar í máli nr. 4/2021 en þar hafi framsetning kröfugerðar verið sambærileg og í máli því sem hér er til úrlausnar.

Fallist nefndin ekki á frávísunarkröfu varnaraðila bendir varnaraðili á að ákvörðun um uppsögn viðskiptasambands við sóknaraðila A og A ehf. hafi átt sér stoð í 11. gr. almennra viðskiptaskilmála varnaraðila. Varnaraðili tekur fram að ákvörðun um uppsögn hafi verið tekin eftir heildstætt mat á áhættu sem varnaraðili taldi leiða af viðskiptasamböndunum. Varnaraðili framkvæmi reglulega áhættumat á viðskiptavinum sínum í samræmi við lög nr. 140/2018 um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka. Áhættumatið sé jafnframt í samræmi við 5. gr. reglugerðar um áreiðanleikakönnun vegna aðgerða gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka nr. 745/2019.

Varðandi synjun varnaraðila á bankaviðskiptum við sóknaraðila S ehf. tekur varnaraðili fram að engin skylda hvíli á honum til að samþykkja beiðni lögaðila um bankaviðskipti, hvorki samkvæmt lögum né að öðru leyti. Um viðskiptasambönd varnaraðila við aðra lögaðila gildi m.a. reglur samningaréttarins og gildi samningsfrelsi fullum fetum um slík sambönd. Varnaraðila sé þannig í sjálfsvald sett hvort hann gangist undir tvíhliða samningssamband þ.m.t. um almenn bankaviðskipti.

Varnaraðili telur skorta á rökstuðning sóknaraðila fyrir tilvísun til 1. mgr. 65. gr. stjórnarskrárinnar. Því sé ómögulegt fyrir varnaraðila að verjast kröfum sóknaraðila að þessu leyti. Varnaraðili mótmælir kröfu sóknaraðila um ólögmæti synjunar á beiðni sóknaraðila um bankaviðskipti sem rangri og ósannaðri. Krafan sé vanreifðu enda verði ekki séð að svo órökstudd og óljós kröfugerð uppfylli skilyrði i. liðar 1. mgr. 4. gr. samþykktar nefndarinnar.

Varnaraðili mótmælir kröfu sóknaraðila um viðurkenningu á ólögmæti ákvarðana sinna sem rangri og ósannaðri. Þá verði viðurkenningarkrafa ekki metin til fjár.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur málsaðila lýtur að ákvörðunum varnaraðila um að synja sóknaraðila S ehf. um bankaviðskipti og um að segja upp bankaviðskiptum við sóknaraðila A og A ehf. á grundvelli áhættumats samkvæmt lögum um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka nr. 140/2018.

Úrskurðarnefndin tekur því aðeins til meðferðar mál að til staðar sé samningssamband milli seljanda og viðskiptamanns, sbr. 1. málsl. 1. mgr. og 2. mgr. 3. gr. samþykktar nefndarinnar. Af því leiðir að synjun varnaraðila um að stofna til

samningssambands við S ehf. heyrir ekki undir nefndina. Þegar af þeirri ástæðu ber að vísa kröfum S ehf. frá nefndinni.

Í b. lið 4. gr. samþykktar nefndarinnar kemur fram að nefndin fjalli ekki um kröfu viðskiptamanns sem ekki verður metin til fjár. Í máli nefndarinnar nr. 4/2021 var kröfum um að banka yrði gert að veita upplýsingar um hvaða atvik hafi skýrt ákvörðun hans um að segja upp viðskiptasambandi á grundvelli áhættumats samkvæmt lögum nr. 140/2018 og afturkalla ákvörðunina vísað frá með vísan til þess að nefndin fjallaði ekki um kröfu viðskiptamanns sem ekki yrði metin til fjár. Í úrskurðinum kom fram að þótt fallist væri á að því fylgdi ákveðið óhagræði fyrir viðskiptavin að þurfa að flytja viðskipti sín annað yrði það ekki talið liggja í augum uppi, eins og sóknaraðili hefði haldið fram, að slíkt fæli í sér fjártjón, enda yrði ekki séð að sóknaraðili hefði lagt fram neina tölulega kröfu fyrir nefndinni eða fjárhagsleg gögn því til stuðnings. Í málum nefndarinnar nr. 18-27 frá 2023 var kröfum sem lutu að ákvörðunum banka um uppsögn viðskiptasambanda með vísan til áhættumats á grundvelli laga nr. 140/2018 einnig vísað frá nefndinni með vísan til þess að ekki hefði verið sýnt fram á að kröfurnar yrðu metnar til fjár.

Í svari varnaraðila við kvörtun sóknaraðila kom fram að hvorki mætti ráða af kröfugerð sóknaraðila né rökstuðningi fyrir henni að kröfur sóknaraðila mætti meta til fjár. Sóknaraðilar hafa þrátt fyrir það ekki lagt fram nein gögn um fjártjón eða gert nánari grein fyrir því í hverju fjártjón þeirra hafi falist heldur einungis vísað til þess að löglíkur séu á því að uppsögn á bankaviðskiptum valdi fjártjóni. Líkt og fram kom í úrskurði í máli nr. 4/2021 telur nefndin það ekki liggja í augum uppi að uppsögn á bankaviðskiptum feli í sér fjártjón þótt ákveðið óhagræði fylgi því fyrir viðskiptavin að þurfa að flytja viðskipti sína annað. Ekki verður því séð að kröfur sóknaraðila eins og þær eru settar fram verði metnar til fjár. Af þeim sökum ber með vísan til b. liðar 1. mgr. 4. gr. samþykktar nefndarinnar að vísa kröfum sóknaraðila A og A ehf. frá nefndinni.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfum sóknaraðila, A, S ehf. og A ehf., á hendur varnaraðila F er vísað frá.

Reykjavík, 7. nóvember 2024.
rafræn undirritun

Gunnlaugur Helgason

Ágúst Bragi Björnsson
Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Eyrún Arnarsdóttir
Jóhann Tómas Sigurðsson